

Миколенко Л. В.

М59 Українська мова (навчання грамоти). 1 клас. Частина 1 / Л. В. Миколенко, Н. М. Олексієнко, О. Д. Трохименко. — Х.: Вид. група «Основа», 2019. — 263, [1] с. — (Серія «Мій конспект»)

ISBN 978-617-00-3643-8.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки уроків української мови (навчання грамоти) у 1-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом Р. Б. Шияна.

Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручника О. І. Большакової, М. С. Пристінської (Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2-х частинах). — Х. : Вид-во «Ранок», 2018).

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	6
Добукварний період (читання, письмо)	9
Урок 1. Я вивчаю українську мову. Я вітаюся і знайомлюсь. Письмове приладдя. Постава під час письма. Орієнтування на сторінці зошита (<i>вгорі, посередині, внизу</i>)	9
Урок 2. Усне і писемне мовлення. Орієнтування на сторінці зошита (<i>праворуч, ліворуч</i>)	12
Урок 3. Слова — назви предметів. Постава під час письма. Рядок. Верхня і нижня рядкові лінії. Підготовка руки до друкування букв: письмо вертикальної лінії за зразком	15
Урок 4. Слова — назви дій. Рядок. Верхня і нижня рядкові лінії. Міжрядкова лінія (<i>надрядкова, підрядкова</i>). Підготовка руки до друкування букв: письмо вертикальної лінії за зразком	18
Урок 5. Слово і речення. Підготовка руки до друкування букв: письмо вертикальної лінії за зразком	22
Урок 6. Слово і речення. Письмо знаків оклику і знаків питання за зразком	25
Урок 7. Поняття про мовні і немовні звуки. Підготовка руки до друкування букв: письмо вертикальної лінії до підрядкової за зразком	28
Урок 8. Поняття про букви. Підготовка руки до друкування букв: письмо вертикальної лінії до надрядкової за зразком	31
Букварний період	34
Урок 9. Звук [а]. Букви А і а. Друкування букв. Службові слова в реченні. Факти і думки	34
Урок 10. Звук [о]. Букви О і о. Текст. Тема тексту. Друкування букв	38
Урок 11. Звук [м]. Букви М і м. Текст. Тема тексту. Друкування букв, складів, слів	41
Урок 12. Звук [м]. Букви М і м. Друкування букв, складів, слів, речення	45
Урок 13. Звуки [л], [л']. Букви Л і л. Друкування букв, складів, слів	48
Урок 14. Звуки [л], [л']. Букви Л і л. Друкування букв, складів, слів, речень. Текст. Тема тексту. Порівняння. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички	51
Урок 15. Звук [у]. Букви У і у. Друкування букв, складів, слів	54
Урок 16. Звук [у]. Букви У і у. Текст. Передбачення. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички	57
Урок 17. Звуки [н], [н']. Букви Н і н. Друкування букв, складів, слів	60
Урок 18. Звуки [н], [н']. Букви Н і н. Факти і думки. Друкування букв, складів, слів, речень	63
Урок 19. Звуки [с], [с']. Букви С і с. Друкування букв, складів, слів	66
Урок 20. Звуки [с], [с']. Букви С і с. Текст. Тема тексту. Заголовок. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички	69
Урок 21. Звуки. Голосні і приголосні	72
Урок 22. Склад. Поділ слів на склади	75
Урок 23. Звук [к]. Букви К і к. Друкування букв, складів, слів	78
Урок 24. Звук [к]. Букви К і к. Текст. Тема тексту. Заголовок. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички	81
Урок 25. Наголос. Текст. Тема тексту	85
Урок 26. Звуковий склад слова. Як зробити звуковий склад слова	88
Урок 27. Звук [и]. Букви І і і. Друкування букв, складів, слів	91

Урок 28.	Звук [и]. Букви <i>И</i> і <i>и</i> . Текст. Заголовок. Театралізуємо. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням унизу	94
Урок 29.	Звуки [р], [р']. Букви <i>Р</i> і <i>р</i> . Друкування букв, складів, слів	97
Урок 30.	Звуки [р], [р']. Букви <i>Р</i> і <i>р</i> . Друкування букв, складів, слів, речень. Правопис імен людей	100
Урок 31.	Звук [б]. Букви <i>Б</i> і <i>б</i> . Друкування букв, складів, слів	104
Урок 32.	Звук [б]. Букви <i>Б</i> і <i>б</i> . Послідовність подій. Друкування букв, складів, слів, речень. Правопис імен людей. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням унизу	107
Урок 33.	Звук [в]. Букви <i>В</i> і <i>в</i> . Друкування букв, складів, слів	110
Урок 34.	Звук [в]. Букви <i>В</i> і <i>в</i> . Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням унизу	114
Урок 35.	Звуки [д], [д']. Букви <i>Д</i> і <i>д</i> . Друкування букв, складів, слів	118
Урок 36.	Звуки [д], [д']. Букви <i>Д</i> і <i>д</i> . Службові слова. Друкування букв, складів, слів, речень. Правопис кличок тварин. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням угорі	121
Урок 37.	Звук [і]. Букви <i>І</i> та <i>і</i> . Друкування букв, складів, слів	125
Урок 38.	Звук [і]. Букви <i>І</i> та <i>і</i> . Тверді та м'які приголосні звуки. Театралізуємо. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням угорі	128
Урок 39.	Звук [п]. Букви <i>П</i> і <i>п</i> . Друкування букв, складів, слів	131
Урок 40.	Звук [п]. Букви <i>П</i> і <i>п</i> . Тверді і пом'якшені приголосні звуки. Факти і думки. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням унизу	134
Урок 41.	Звуки [т], [т']. Букви <i>Т</i> і <i>т</i> . Друкування букв, складів, слів	138
Урок 42.	Звуки [т], [т']. Букви <i>Т</i> і <i>т</i> . Тверді і пом'якшені приголосні звуки. Досліджуємо медіа. Реклама. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням угорі та внизу	141
Урок 43.	Звук [г]. Букви <i>Г</i> і <i>г</i> . Друкування букв, складів, слів	144
Урок 44.	Звук [г]. Букви <i>Г</i> і <i>г</i> . Текст. Тема тексту. Заголовок. Тверді і пом'якшені приголосні звуки. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо похилої палички із заокругленням угорі та внизу	147
Урок 45.	Звук [ґ]. Букви <i>Ґ</i> і <i>ґ</i> . Друкування букв, складів, слів	150
Урок 46.	Звук [ґ]. Букви <i>Ґ</i> і <i>ґ</i> . Друкування букв, складів, слів. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо подовженої палички	153
Урок 47.	Звук [е]. Букви <i>Е</i> і <i>е</i> . Друкування букв, складів, слів	156
Урок 48.	Звук [е]. Букви <i>Е</i> і <i>е</i> . Тверді і м'які приголосні звуки. Факти і думки. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо подовженої палички	159
Урок 49.	Звуки [з], [з']. Букви <i>З</i> і <i>з</i> . Друкування букв, складів, слів	163
Урок 50.	Звуки [з], [з']. Букви <i>З</i> і <i>з</i> . Послідовність подій. Зачин, головна частина, кінцівка. Театралізуємо. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо подовженої палички з петлею внизу	167
Урок 51.	Звук [ж]. Букви <i>Ж</i> і <i>ж</i> . Друкування букв, складів, слів	171
Урок 52.	Звук [ж]. Букви <i>Ж</i> і <i>ж</i> . Тема. Послідовність подій. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо подовженої палички з петлею вгорі	175
Урок 53.	Звук [ш]. Букви <i>Ш</i> і <i>ш</i> . Скоромовка. Друкування букв, складів, слів	178

Урок 54.	Звук [ш]. Букви <i>Ш</i> і <i>ш</i> . Вірш. Рима. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо подовженої палички з петлею вгорі	182
Урок 55.	Звук [х]. Букви <i>Х</i> і <i>х</i> . Друкування букв, складів, слів	185
Урок 56.	Звук [х]. Букви <i>Х</i> і <i>х</i> . Текст. Послідовність подій. Головна думка. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо лівого півовала	189
Урок 57.	Звук [й]. Букви <i>Й</i> і <i>й</i> . Друкування букв, складів, слів	193
Урок 58.	М'який приголосний звук [й]. Слова — назви ознак. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо лівого півовала	197
Урок 59.	Звук [ч]. Букви <i>Ч</i> і <i>ч</i> . Друкування букв, складів, слів	200
Урок 60.	Звук [ч]. Букви <i>Ч</i> і <i>ч</i> . Текст. Тема тексту. Заголовок. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо правого півовала	204
Урок 61.	Букви <i>Щ</i> і <i>щ</i> , позначення ними звуків [шч]. Друкування букв, складів, слів	208
Урок 62.	Букви <i>Щ</i> і <i>щ</i> . Вірш. Прислів'я. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо правого півовала	212
Урок 63.	Букви <i>Я</i> і <i>я</i> , позначення звуків [йа]. Друкування букв, складів, слів	216
Урок 64.	Букви <i>Я</i> і <i>я</i> , позначення звука [а] та пом'якшення попереднього приголосного. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо правого півовала	220
Урок 65.	Букви <i>Ю</i> і <i>ю</i> , позначення звуків [йу]. Послідовність подій. Театралізуємо. Друкування букв, складів, слів	224
Урок 66.	Букви <i>Ю</i> і <i>ю</i> , позначення звука [у] та пом'якшення попереднього приголосного. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо овала	227
Урок 67.	Букви <i>Є</i> і <i>є</i> , позначення звуків [йе]. Друкування букв, складів, слів	231
Урок 68.	Букви <i>Є</i> і <i>є</i> , позначення звука [е] та пом'якшення попереднього приголосного. Текст. Тема тексту. Заголовок. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо овала	234
Урок 69.	Буква <i>ь</i> (знак м'якшення). Загадка. Опис предмета. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо овала	238
Урок 70.	Букви <i>Ї</i> та <i>ї</i> , позначення звуків [йі]. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо овала	241
Урок 71.	Звуки [ц], [ц']. Букви <i>Ц</i> і <i>ц</i> . Друкування букв, складів, слів	245
Урок 72.	Звуки [ц], [ц']. Букви <i>Ц</i> і <i>ц</i> . Текст. Тема тексту. Передбачення. Театралізуємо. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо овала	249
Урок 73.	Звук [ф]. Букви <i>Ф</i> і <i>ф</i> . Друкування букв, складів, слів	253
Урок 74.	Звук [ф]. Букви <i>Ф</i> і <i>ф</i> . Текст. Головна думка. Передбачення. Друкування букв, складів, слів, речень. Підготовка руки до написання рукописних букв: письмо овала	257
Урок 75.	Алфавіт. Новий рік на поріг	260
Література	. . . . .	263

ДОБУКВАРНИЙ ПЕРІОД (читання, письмо)

УРОК 1. Я ВИВЧАЮ УКРАЇНСЬКУ МОВУ. Я ВІТАЮСЬ І ЗНАЙОМЛЮСЬ. ПИСЬМОВЕ ПРИЛАДДЯ. ПОСТАВА ПІД ЧАС ПИСЬМА. ОРІЕНТУВАННЯ НА СТОРІНЦІ ЗОШИТА (вгорі, посередині, внизу)

Очікувані результати навчання: з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції); підтримує й ініціює діалог на теми, що зацікавлюють; звертається, вітається, прощається, дотримуючи норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова; виділяє голосом ключові слова і фрази у власному усному висловлюванні.

Обладнання: конструктор LEGO, кулька, клубочок ниток.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Доброго ранку, мої маленькі друзі! Сподіваюся, ви добре відпочили влітку. Учора ви були ще дошкільнята, а сьогодні — вже школярі. Всі учні навчаються у школі — просторому будинку. Щоранку я буду на вас чекати з нетерпінням, щоб навчити мудрості, розуму, гарних манер.

— Осіннім помахом відчиняє двері школа у чарівний світ знань. Сонечко радо підморгує і бажає провести всі дні у школі з усмішкою та радістю. А дощик наповнює по вінце відерце чистою водою добра та ввічливості. І зайчик, який пробігає біля школи, шле великий привіт учням, бажає бути старанними. А лисичка, яка виглядає із-за кущика, хоче бачити першокласників кмітливими.

— Я хочу, щоб усі сподівання здійснилися!

Спробуйте відгадати загадку!

- Ось всіх до класу він скликає
Голосистий наш дзвінок,
І ми радо поспішаєм
Не в садок, а на... (урок).

— Тож, вашій перший урок РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ!

2. Очікування

— Чого ви хочете навчитися у першому класі?

— Діти, зараз ми поринемо у світ мови, навчимося досліджувати, дружно працювати, одне одному допомагати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Як ви гадаєте, що потрібно зробити, аби ви були успішними учнями?

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Як ви гадаєте, що найперше потрібно зробити людям, коли вони зустрілися? (Привітатися.) А що потрібно зробити, коли люди не знайомі між собою? (Познайомитися.) Правильно, діти, сьогодні ми будемо вчитися не тільки вітатися та знайомитися, але й правильно вибирати письмове приладдя, учитися правильній поставі під час письма. А ще будемо вчитися працювати із зошитом для письма.

3. Робота за підручником (с. 4)

Загадка

- Букви всі від А до Я
На сторінках... (букваря).

Гра «Що мені прошепотів буквар?»

— Буквар — це ваша перша книга. Він навчить вас читати, міркувати. Візьміть його до рук. Розгляньте малюнки. Прикладіть до вушка, заплющте оченята і послухайте, що він вам прошепоче.

Учитель пошепки читає прохання букварика.

- Беріть мене завжди чистими руками.
  - Гортаючи мої сторінки, намагайтеся їх не загинати.
  - Підручник — це не альбом, тому малюнки малюють тільки художники, а учні їх лише роздивляються.
  - Виготовте для мене закладку — і ви швидко знайдете потрібну сторінку.
  - Кладіть мене завжди на певне місце, тоді я ніколи не загублюся.
  - Бережіть мене, бо я для вас — найкращий шкільний друг.
- Розплющте оченята та розкажіть Мудрунчику, що розповів вам букварик.

Вправа «Злови кульку»

— У якій країні ми живемо?

— Якою мовою ви розмовляєте?

— Як ви гадаєте, якою мовою ми будемо вчитися говорити, читати й писати?

Бесіда за малюнком

— Як ви гадаєте, навіщо потрібна мова дітям? (*Для спілкування, читання, письма, слухання*)

— Уявіть, що на малюнку зображені ви. Ким ви себе уявляєте? (*Дівчинкою, яка пише в зошиті...*)

— Що може сказати ця дівчинка? (*Я пишу в зошиті.*)

— Якою мовою пише дівчинка в зошиті? (*Я пишу в зошиті українською мовою.*)

(*Аналогічно проводять роботу за кожним малюнком.*)

Фізкультхвилинка

Раз, два! Час вставати,
Будемо відпочивати.
Три, чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять, шість! Засміялись,
Старанно понахилялись.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у світлий клас.
Будемо бігати, стрибати,
Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім, вісім! Час настав
Повернутися до справ.

4. Гра «Я вітаюся і знайомлюся»

Вправа «Відкритий телефон»

— Як ви гадаєте, коли зустрічаються люди, що вони перш за все роблять? (*Вітаються.*)

— Які слова-вітання ви знаєте? (*Привіт. Добрий день. Рада/радий тебе бачити...*)

Проблемне питання «Навіщо люди знайомляться?»

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

Стратегія спрямована на організацію дискусії в класі й формування в учнів чіткої позиції щодо обговорення проблем на рівні дібраних ними аргументів.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо чим ти більше маєш друзів, тим веселіше жити. Так...	Чи потрібно людям знайомитися?	Ні, бо ти не знаєш, чи справжній він товариш, чи ні. Ні...

Учні мають аркуші з клейкою основою, на яких записано їхні імена та прізвища. Діти виходять до дошки та наклеюють їх відповідно до власних переконань. Далі учитель об'єднує учнів у групи

й організовує диспут із цього питання. Діти вільно висловлюються та відстоюють свою думку, зважаючи на певні факти; можуть під час диспуту змінити думку й перейти в іншу групу.

Робота в колі

Учні утворюють коло. Вітаються і називають свої імена.

— Діти, утворіть коло. Привітайтеся. Назвіть своє ім'я сусідові по колу. Передайте клубочок ниток так, щоб у вас залишилася ниточка.

— Доброго дня! Мене звати Олена Петрівна.

— Привіт! Мене звати Марійка.

(Клубочок з нитками повертається до вчителя.)

— Діти, клубочок повернувся до мене. А у вас залишилася ниточка. Вона об'єднує наш клас у дружну родину. Ми разом будемо вчитися, гратися, відпочивати.

5. Робота у зошиті (с. 1)

Гра «Впізнай предмет»

— Діти, спробуйте впізнати шкільні предмети. Я опишуватиму їх, а ви знаходитимете на парті та показуватимете мені.

- Нею ми будемо писати букви та слова у зошиті. *(Ручка.)*
- Ним можна намалювати квіти. *(Олівець.)*
- За допомогою нього ми будемо дізнаватися багато нового, будемо вчитися читати. *(Буквар.)*

Ознайомлення з правильною поставою під час письма

Учитель пояснює та демонструє, як правильно сидіти під час письма.

Виконання завдань зошита

— Наведи і розфарбуй те, що може бути потрібним для вивчення мови, для навчання письма. Поясни свою думку.

— Які предмети знаходяться вгорі? посередині? внизу?

6. Робота з конструктором LEGO. Робота в групах

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити букварик для учнів першого класу. Спробуйте створити цю книжку. Перед вами багато цеглинок. Візьміть їх і розпочніть створювати букварика з яскравими картинками.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Якою мовою ми розмовляли на уроці?

— Яких правил потрібно дотримувати на уроці?

— Як потрібно сидіти за партою під час письма?

— Висловіть побажання однокласникам.

— Яка книга допомагатиме вам навчитися читати?

— Про що ви розповісте своїм рідним?

— А чим поділитися з друзями?

— Який настрій зараз у вас?

— Діти, я розкажу всім, що мої першокласники дуже розумні й старанні школярики, що мені з вами цікаво навчатися. Я з нетерпінням чекатиму на нашу наступну зустріч!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 2. УСНЕ І ПИСЕМНЕ МОВЛЕННЯ. ОРІЄНТУВАННЯ НА СТОРІНЦІ ЗОШИТА (*праворуч, ліворуч*)

Очікувані результати навчання: з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (*погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції*); перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації; розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні; висловлює думку, що подобається в почутому, а що — ні; обґрунтовує свої вподобання; розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого.

Обладнання: конструктор LEGO, смайлики.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, подивіться одне одному в очі, посміхніться, передайте частинку свого гарного настрою іншим. Від ваших посмішок затишніше і світліше стало у нашому класі!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Для того щоб бути успішними, нам слід ознайомитися з цікавою і потрібною інформацією. Готові? Тоді — до праці!

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Як ви гадаєте, за допомогою чого ми можемо отримати інформацію про те, що нас цікавить? А передати комусь щось важливе? (*Припущення дітей.*)

— Отже, діти, сьогодні на уроці ми ознайомимось з усним і писемним мовленням, будемо орієнтуватися на сторінці зошита.

3. Вивчення нового матеріалу

Ознайомлення з усним мовленням

— Діти, щоб бути здоровими, щодня необхідно робити вранці зарядку. А чи знаєте ви, що існує зарядка не тільки для тіла, але й для язичка? Зараз ми її зробимо!

Посичіть, як гуси-лебеді: с-с-с!
Подзижчіть, як комарик: з-з-з!
Пошуміть, як Змій Горинич: ш-ш-ш!
Поклацайте зубами, як вовчик-братик.

— Пригадайте скоромовки, що ви знаєте.

- Сів Карпо на колоду
Та й упав у воду:
Кис, кис, мок, мок;
Викис, вимок, виліз — висох,
Знов сів на колоду
Та й упав у воду...
- Сів шпак на шпаківню,
Заспівав шпак півню:
— Ти не вмєш так, як я,
Так, як ти, не вмю я.
- Жєня з бджільми не дружив —
Завжди Жєня бджіл дражнив.
Жєню бджоли не жаліли —
Та дражнила нажалили!
Знай!

Грицько Бойко

- Гуси гучно гелґотали —
Горобці зерно клювали.
Гуси гонять горобців,
Голубок на ганок сів.

О. Кононенко

- Діти, що ми щойно робили? (*Ми робили зарядку для язичка, промовляли скоромовки.*)
- За допомогою чого ми промовляли скоромовки? Що нам допомагало вимовляти слова? (*Губи, язик.*)
- Діти, коли ми спілкуємося за допомогою губ, язичка, то ми спілкуємося усно. Наведіть приклади, коли ми спілкуємося усно? (*Співаємо, говоримо по телефону, ...*)

Ознайомлення з писемним мовленням

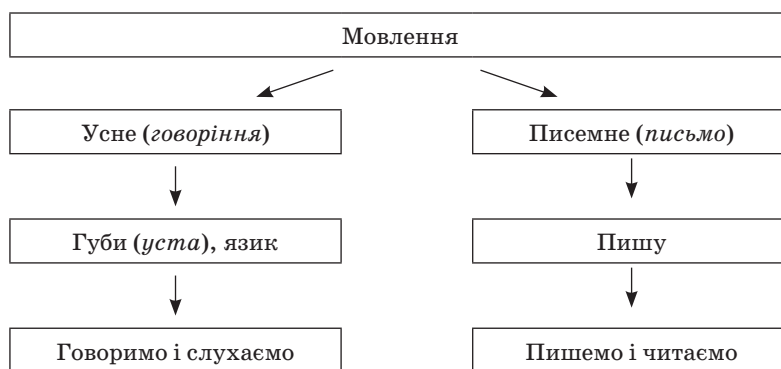
- Діти, на телефон до мене надійшла есемеска!
- Як ви вважаєте, чи можна дізнатися, що в ній написано? (*Потрібно прочитати написане.*)
- Тож прочитаймо: «Які ви старанні учні!».
- За допомогою чого з нами спілкувалися? Що допомагало нам передати інформацію? (*Написані букви.*)
- Діти, коли ми спілкуємося за допомогою написаних букв, то ми спілкуємося письмово. Наведіть приклади, коли ми спілкуємося письмово. (*Читаємо книжки, газети, записки, есемески, листи, ...*)

4. Робота за підручником (с. 5)

Читання правила в підручнику

(*Читає вчитель/вчителька чи учень/учениця, які вміють читати.*)

Складання «Кластера» (за допомогою малюнків та надрукованих слів)

Розповідати, запитувати і відповідати, обмінюватися думками можна усно і письмово.

Усе те, що ми чуємо, говоримо, називається *усним мовленням*.

Усе те, що ми читаємо та пишемо, називається *писемним мовленням*.

Стратегія «Входження в малюнок»

- Назвіть ситуації, у яких діти спілкуються усно.
- Назвіть ситуації, у яких діти спілкуються письмово.
- Розкажіть, як ви спілкуєтесь в школі.

Робота за малюнками

- Назвіть предмети, що допомагають вам передати повідомлення усно.

Фізкультхвилинка

Час настав для відпочинку —
Проведем фізкультхвилинку.
Пташка високо літає,
Зайчик весело стрибає,
Лиска солодко моргає.
А ведмедик потягнувся,

Їжачок в клубок згорнувся,
Лось до гілки нахилився.
Весело звірятам всім:
І великим, і малим.
Сонечко привітне гляне,
Враз — і в класі тиша стане

5. Орієнтування у зошиті (с. 1)

Повторення правил першокласника

— Як ви повинні сидіти за партою? *(Ноги повинні стояти повною ступнею на підлозі, спина рівна, голова нахилена вниз так, аби бачити, що позначено у зошиті, лікті — на парті так, аби не звисали. Між партою і грудьми має бути відстань на ширину долоні.)*

— Як перевіряють відстань між очей до зошита? *(Потрібно спертися ліктем на парту й торкнутися пальчиками скроні.)*

— Діти, як потрібно, щоб лежав зошит? *(Зошит має лежати навкоси.)*

— Як слід тримати олівця? *(Олівець тримаємо тільки трьома пальцями — великим, вказівним і середнім. Він більше спирається на середній палець, ми притримуємо його великим і зверху вказівним пальцями. Усі три пальці знаходяться приблизно на відстані 2 см від кінця олівця.)*

— Розподіліть предмети між учнями.

— Розфарбуйте предмети, що використовують для письма.

— Діти, що ще намальовано на сторінці зошита?

— Назвіть предмети, що лежать ліворуч від ноутбука. Зафарбуйте один з них.

— Назвіть предмети, що лежать ліворуч від ручки. Зафарбуйте один з них.

— Назвіть предмети, що лежать праворуч від олівця. Зафарбуйте один з них.

— Назвіть предмети, що лежать праворуч від навушників. Зафарбуйте один з них.

— Назвіть предмети, зображені внизу малюнка. Зафарбуйте один з них.

6. Робота з конструктором LEGO. Робота в групах

Діти працюють на килимку.

— Подивіться, як перед вами багато цеглинок. Створіть предмети, потрібні для усного/писемного мовлення. Беріть цеглинки і розпочинайте фантазувати.

— Що ви виготовили?

— Навіщо потрібна ця річ?

— Чи сподобалося вам працювати з конструктором? Чому?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Гра «Продовж речення»

- Усне та писемне мовлення потрібне для... *(спілкування людей).*
- Той, хто вміє говорити, хто знає мову, володіє... *(усним мовленням).*
- Щоб пізнати далеке минуле, зберегти і передати свої знання необхідне... *(писемне мовлення).*

2. Малюнка рефлексія

— Намалюйте смайликові ротика, що символізує ваш настрій наприкінці уроку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 3. СЛОВА — НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ. ПОСТАВА ПІД ЧАС ПИСЬМА. РЯДОК. ВЕРХНЯ І НИЖНЯ РЯДКОВІ ЛІНІЇ. ПІДГОТОВКА РУКИ ДО ДРУКУВАННЯ БУКВ: ПИСЬМО ВЕРТИКАЛЬНОЇ ЛІНІЇ ЗА ЗРАЗКОМ

Очікувані результати навчання: з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (*погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції*); перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації; розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні; висловлює думку, що подобається в почутому, а що — ні; обґрунтовує свої вподобання; розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; виділяє голосом ключові слова і фрази у власному усному висловлюванні.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями предметів-неістот (*автомобіль, телевізор, тролейбус, трактор, автобус, човен, корабель, річка, катер, яхта*), конструктор LEGO, кольорові стрічки.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Другу руку простягни.
Посмішку усім пошли.

Добрий ранок! Добрий день!
Зустріч нашу розпочнем.

Діти обирають стрічку того кольору, що у них настроїв. У колі учні вітаються по черзі та прив'язують стрічку до віночка з побажаннями на день «Доброго ранку! Бажаю всім гарного настрою!».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань

Гра «Прокидайся, уяво». Робота в малих групах з конструктором LEGO

- За допомогою цеглинок збудуйте щось, що могло б літати.
- Яким, на вашу думку, може бути транспорт у майбутньому? Побудуйте.
- Хто з вас створить транспорт майбутнього?

Діти створюють свої шедеври протягом 5 хвилин та презентують їх у малих групах. Педагог пропонує дітям об'єднати всі створені роботи та спільно уявити світ, у якому ці творіння можуть існувати та взаємодіяти.

Вправа «Асоціативний куц»

— Пригадайте транспорт, яким ви долали певну відстань. Який це транспорт? (*Автобус, трамвай, тролейбус, машина, літак, велосипед, катер, човен...*)

Робота над загадками

- Полотно, а не доріжка,
Кінь біжить багатоніжка. (*Потяг*.)
- Під землею, подивіться,
Незвичайна залізниця.

Сновигають потяги:
Цей туди, а той — сюди.
Ми до станції «Дніпро»
Їдем з татом на... (*метро*).

Робота за віршем (*читає вчитель*)

Обладнав гараж Назарко,
Там — таксі, комбайн, косарка...
Сяє вся машина кожна.
Адже що то за шофер,

Тракторист чи комбайнер,
Що не буде змалку знати,
Як машину доглядати?!

О. Маландій

— Які іграшкові машини є у вас удома?

— Як ви за ними доглядаєте?

Гра «Знайди зайве»

Завдання за вибором:

- Вилучити «зайвий» предмет поміж ілюстрацій: автомобіль, телевизор, тролейбус, трактор, автобус;
- Вилучити «зайвий» предмет серед ілюстрацій: човен, корабель, річка, катер, яхта.

2. Мотивація навчальної діяльності

— А чи замислювалися, діти, ви над тим, що до різних слів ми ставимо різні питання? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку

— Як ви гадаєте, що ми цікавого дізнаємося на уроці? (*Припущення дітей.*)

— Сьогодні найуважніші дітки 1-го класу розпочнуть долати відстань на незвичайному транспорті до таємниць української мови. Дізнаємося, до яких слів ми ставимо питання *що? хто?*

4. Робота за підручником (с. 6)

Стратегія «Входження в малюнок»

- Читання правила.
- Входження в малюнок.
  - Хто грається у м'яча?
  - Хто дивиться на дітей?
  - Хто сидить на дереві?
  - Хто треться об дерево?
  - Яке питання ви поставите до слів: дівчинка, хлопчик, дятел, собачка? (*Хто?*)
  - Це істота чи неістота? (*Істота.*)
  - Який висновок можна зробити?
  - Закінчіть речення: «На питання *хто?* відповідають...».
  - Запам'ятайте: до слів, що є назвами істот, ставимо питання *хто?*
  - Що росте на подвір'ї?
  - Що світить у небі?
  - Що росте на землі?
  - Яке питання ви поставите до слів: *дерево, трава, сонце?* (*Що?*)
  - Це істота чи неістота? (*Неістота.*)
  - Який висновок можна зробити?
  - Закінчіть речення: «На питання *що?* відповідають...».
  - Запам'ятайте: до слів, що є назвами неістот ставимо питання *що?*

Дослідження мовлення

— Діти, викладіть стільки цеглинок, скільки ви бачите предметів, які відповідають на питання *хто?*

— Назвіть предмети, які відповідають на питання *хто?*. (*Олег, Оля, собака, голуб.*)

— Діти, викладіть стільки цеглинок, скільки ви бачите предметів, які відповідають на питання *що?*

— Діти, назвіть предмети, які відповідають на питання *що?*. (*Трава, м'яч, дерево.*)

Складання діалогу. Робота в парах

Наприклад:

- Що це?
- Це сонечко.
- Де воно?
- Сонечко на небі.

Висловлення власної думки

— Діти, дівчинка вважає, що слово *квітка* відповідає на питання *що?*. А як гадаєте ви?

— Хлопчик уважає, що слово *кіт* відповідає на питання *хто?*. Чи погоджуєтесь ви з його думкою? Висловіть свою думку.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

На дошці — ромашка з пелюстками — 6 типів питань (*проті, уточнювальні, пояснювальні, творчі, оцінювальні, практичні*). У центрі написано «СЛОВО». Учні працюють у групах. Вони обирають запитання певного виду, обговорюють і дають відповідь.

Орієнтовні запитання

Просте. Чи кожен предмет можна назвати словом?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але слово *м'яч* відповідає на питання *що?*

Пояснювальне. Чому слово *м'яч* відповідає на питання *що?*. (Бо слово «м'яч» означає назву неістоти.)

Творче. Намалюйте предмет, назва якого відповідає на питання *хто?*

Оцінювальне. Чи правильно ви виконали завдання? Чому ви так гадаєте?

Практичне. Назвіть предмети у класі, які відповідають на питання *що?*

Фізкультхвилинка

5. Робота у зошиті (с. 2)

- Розподіл слів за питаннями.
— Наведіть і розфарбуйте малюнки.
- Позначення того, хто правильно сидить за партою під час письма.
— Діти, покажіть, як потрібно правильно сидіти за партою. Позначте ту дитину, яка дбає про своє здоров'я, правильно сидить за партою.
- Ознайомлення з рядком, верхньою та нижньою рядковою лінією. Підготовка руки до друкування букв: письмо вертикальної лінії за зразком.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «Капельюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.
— Що мені відомо про слова? (Вони означають назви істот і неістот. Відповідають на питання «хто?», «що?».)
- Червоний — колір життя, відчуттів.
— Що ви відчували під час уроку?
- Чорний — колір землі, здорового глузду.
— Назвіть слова, які відповідають на питання *що?*. Назвіть слова, які відповідають на питання *хто?*.
- Зелений — (колір досліджень).
— На якому транспорті ми мандрували? Дослідіть, на яке питання відповідають слова *потяг, метро?*
- Синій — (колір знань).
— Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК